

בעזהש"ת

והמשכילים יזרחו קוהר הרקיע

גליון שבעי

והמשכילים יזרחו

שיעורים בספר הזוהר
— על התורה והמועדים —
ע"י הרב יצחק לאווי שליט"א

זוהר קרח

פרשת קרח (חקת בא"י) תשפ"ב

הוקדש על ידי ידידי

יוצא לאור על ידי מכון אור השכל

Or Hasechel Inc.

1800 New Central Ave.

Lakewood, NJ, 08701

לשמיעת וצפיה בשיעורים, וכן לשאר שיעורים וכתבים, ולהרשמה לקבלת ערכונים
שבועיים באימייל

yitzchoklowy.com

מפתח הזוהר פרשת קרח

הלוי דהיינו מידת הדין בסוד היחוד, מעבר אל המקרה של מעשה קרח, בהתאם למעבר הפרשה לעסוק בדיני הכהנים והלויים באופן רחב יותר.

לפרשה פתיחה מפורשת על ידי רבי אבא בשבח התורה שהיא נחמדים מזהב וגו' והיא עץ חיים למחזיקים בה. וסיום מפורש בשבח הצדיקים ושכרם לעתיד בדברי רבי אלעזר בסוף מאמר ראה חיים הסוגר את הפרשה במידת מה, ועוד סיום על ידי רבי יצחק במאמר הסופי הנספח אליו מרבי יהודה והוא בתיקון פגם הלכנה לעתיד.

כלל פרשה זו לפרש את סוד מחלוקת קרח ואת עונשו, שהוא בליעתו באדמה בגיהנום. שממנו גם עונש הכללי של המגיפה שניצלו ממנו על ידי הקטורת. באופן שכל הדברים הללו קשורים זה בזה, מחלוקת קרח נגד אהרן הוא בעצמו הגורם לעונשו ואהרן המקטיר קטורת הוא בעצמו הניגוד של זה המביא שלום וחיים. גם נפילת משה על פניו מתפרש על ידי רבי שמעון כסדר תיקון לאותו הפגם בסוד נפילת אפים, וסוד זה מתפרש על ידי רבי יהודה בדרך עבודת התשובה ועל ידי רבי יוסי בסוד כוונת הייבום. בסוף הפרשה מרחיב הזוהר את המבט לסוגיות אלה מבחינת העבודה ומקום

א: הנחמדים מזהב

[אור יקר סימן א]

[הסולם מאמר א - ויקח קרח]

מאמר זה הוא פתיחת הפרשה בשבח התורה, ומסדר את השבח הספציפי של התורה השייך לפרשה זו שבו פגם קרח.

רבי יצחק מוסיף שהעוסק בתורה יש לו חירות ממיתה ומכל כנדרש חירות על חלוחות.

רבי אבא פותח בשבח התורה בפסוק הנחמדים מזהב וגו'. והיא עץ החיים הכולל הכל ככתוב עץ חיים היא למחזיקים בה.

התורה יש בה כח הימין הכולל את השמאל עמו ככתוב מימינו אש דת.

ועוד שהיה בקרח לשון הרע.

רבי יהודה אומר השמאל נכלל תמיד בימין וקרח ביקש להחליף את התיקון למעלה ולמטה לפיכך נענש למעלה ולמטה.

העושה ימין שמאל או שמאל ימין מחריב את העולם, והוא חטא קרח שהיה לוי שהוא בשמאל וביקש לקחת חלק אחרון הכהן שהוא בימין.

ב: ויקח קרח [סוד מחלוקת קרח]

הזהר [אולי זה המשך דברי רבי יהודה ויובן בזה כפילות דבריו על דברי רבי יצחק] מסביר את סוד מחלוקת קרח לפי יסוד התורה שהתבאר במאמר הקודם. ובו גם קישר בו ענין המקושש עצים הנזכר בפרשת שלח שקדמה לכאן ונתבארה גם שם בזהר באופן זה.

שבא שבת שהוא שלום העליונים והתחתונים.

קרח לקח עצה רעה לעצמו, שהרודף אחר מה שאינו שלו מאבד גם את שלו.

צלפחד חלק על חשבת שהיה מקושש עצים שהם עץ הרעת של חול ועץ החיים של שבת, ולכן אסור לדבר דברי חול בשבת שחולק על השלום.

קרח הלך במחלוקת שהוא פלונטא של העליון והתחתון. והמבקש להפליג עליון מתחתון נאבד מכל העולמות.

מחלוקת הוא על שלום, והחולק על שלם חולק על השם הקדוש ששמו שלום.

רבי יוסי אמר התורה היא שלום ככתוב שלום רב לאוהבי תורתך וכתוב וכל נתיבותיה שלום. וקרח ביקש לפגום שלום העליון והתחתון לכן נאבד מעליון ותחתון.

אין העולם מתקיים אלא על השלום, שכאשר נברא העולם לא עמד עד

ג: קראי מועד אנשי שם

[הסולם מאמר קריאי מועד]

רבי שמעון מסביר את סוד המחלוקת בין עליונים לתחתונים שנזכרה במאמר הקודם בערכי דו פרצופים, שעדת קרח היו מסוד המלכות קראי מועד חסר ואנשי השם וביקשו לקחת אותה בעצמה במחלוקת עם בעלה.

מועד חסר לפי שהם למטה.

רבי שמעון מפרש קראי מועד
חסר, שהמועד העליון כמו התחתון.
כשם שיש למעלה מקראי קדש בעת
המועד שהכתרים העליונים מזדמנים
מקדש העליון כך הקדש התחתון
מזדמן לחיילותיו בזמן שמועד שורה
בעולם ויש לה חיילים שהם קראי

ולכן נקראים אנשי השם ולא אנשי
הויה, כסוד בנקבו שם יומת.
והם לקחו את השם לעצמם וגרמו
מחלוקת.

ד: בוקר ויודע ה'

[הסולם מאמר קדוש טהור]

[המשך דברי רבי שמעון] מסביר את סוד המחלוקת בין ימין ושמאל שנזכר במאמר א וב, וקישורו לבקשת קרח הלוי שהוא טהור משמאל להיות כהן שהוא קדוש מימין, וכיצד יבחין קטורת הבוקר את זה.

והקריב אליו.

בבוקר שהוא החסד מתעורר כתר
הבהונה שהוא קדוש, אמר משה
עבדו את עבודת הבקר ויודע ה' את
אשר לו סתם שהוא הלוי שהוא טהור
מצד הדין, ואת הקדוש שהוא הכהן

ובמה בקטורת, שהקטורת צריכה
לשושבין שהוא הכהן.

ה: אל אלהי הרוחות לכל בשר

[הסולם מאמר אל אלקי הרוחות]

[המשך דברי רבי שמעון] משה ואהרן נפלו על פניהם ומסרו נפשם אל השכינה שהיא אלהי הרוחות מקום הדין שעורר קרח. רבי יהודה פותח כאן לפרש מענה אליהוא שבו נאמר אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף, שכל זה הוא הפתרון לחטא האדם, לדברי רבי יהודה בתשובה שאדם מוסר עצמו לשכינה ניצול מדין החיצונים. ולדברי רבי יוסי בסוד היבוס שמעבר לתשובה שבו נתקן נשמת המת על ידי אחיו, ותיקונים אלה ביקש משה לעורר.

לבו לשוב, אז אלהי הרוחות רוחו
ונשמתו אליו יאסוף לצרור בצרור
החים ולא בדין אחר.

רבי יוסי מעמיד את דברי אליהוא
בסוד היבום. כי פועל אדם ישולם
לו זה האח שמת בחטאו בלא בנים.
מי פקד עליו ארצה זה אחיו הפודה
אותו. ומי שם תבל כולו שבונה את
בית אחיו ואת בנין העולם. אם ישים
אליו לבו אם יכוין האב בכוונה נכונה
אז רוחו ונשמתו של האח המת אליו
יאסוף. ואם יתכוון לשם יופי לא
יתקן. יגוע כל בשר יחדו בשר המת
הנבלה בעפר אבל אדם מנשמתו אל
עפר ישוב על ידי בנו ביבום. וכל זה
עושה ה' לרחמיו על הנשמות, לפיכך
מתפלל משה אל אלהי הרוחות לכל
בשר.

משה ואהרן מסרו עצמם למיתה
שהוא הרוחת חסר, אילן המות.
והוא סוד נפילת אפים בכל מקום,
והיינו אל ככתוב ואל זועם בכל יום,
אלהי הרוחות שהוא מקום שהנשמות
יורדים משם ועולים אליה.

רבי יהודה פותח במענה אליהוא
מספר איוב, ומפרש את חרונו על
חברי איוב שלא מצאו מענה, שאע"פ
שאמרו דברי אמת לא הקדימו דברי
נחמה שיגרמו שאיוב יודה לה', כפי
שראוי לכל מנחם אבל לעשות.

ואמר אליהוא חלילה לאל מרשע,
הוא אל זועם בכל יום, ושדי מעול
כנאמר אל שדי. כי פועל אדם ישלם
לו, הפעולה שאדם עושה זה בעצמו
משלם לו. ועם כל זה, אם ישים אליו

ו: קח את המחיתה.

[אור יקר סימן ב]

[הסולם מאמר קח את המחיתה]

מאמר זה

חוטאים לו וכועס עד שרואה אוהבו
ושמח ומכפר לו.

משה ראה הכעס אמר לאהרן שהוא
שושבינא דמטרוניתא וקטורת עולה

רבי חייא פותח בחומר החמאים
והגנת הצדיקים ככתוב חמת מלך
מלאכי מות שחטאי אדם עולים
ומעלים רוגז המלך. ואיש חכם
יכפרנה. שאם יש צדיק הקב"ה
מסתכל בו ונח כעסו, כמלך שעבדיו

ואיש חכם יכפרנה.

על ידו בלבד לשמוח ולייחד ככתוב
שמן וקטורת ישמח לב, ועל ידי כן

ז: אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי

[הסולם מאמר אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי]

המשך ביאור תיקון הקטורת בחזרה אל ההקשר הרחב של הכהנים בחסד והלויים בדין ובמלכות. מאמר זה הוא המשך ממש לפרשת הקטורת שרבי חייא פירש בקווים כלליים מוסריים ורבי אלעזר מפרשו באופן מדויק ועליון.

את הדין.

רבי אלעזר מפרש עוד, שכיסוי הכלים הוא בתכלת הרומז במדרגתו הידועה. ואין בני קהת מתקרבים אלא דרך הבדים.

ואילו הקטורת הפנימי נמסר לכהנים בלבד ויעמוד בין המתים בעץ המוות ובין החיים בעץ החיים לקרבם זה בזה ותעצר המגיפה. אשרי הכהנים העושים שלום למעלה ולמטה ומחברים תמיד את השמאל בימין ככתוב וילוו אליך וישרתוך.

רבי אלעזר אמר כתיב אל תכריתו את שבט משפחות הקהתי, שהם משרש הלויים ואינם יכולים להיכנס אלא בתקון הכהנים המכסים לכלי הקודש.

הכהנים עבודתם בחשא' ולכן אסור להם לשתות יין הגורם לגלות סוד, ואילו הלויים בחרמת קול שהדין נגלה לכל לפרסמו ואילו החסד נסתר למתקו כמאמר שמאל דוחה וימין מקרב.

ובמה מקרב החסד בקטורת, שהוא בחשא' ופנימי. כאשר מזבח החיצוני מתעורר בדיניו מזבח הפנימי משקיט

ח: ראה חיים עם אשה אשר אהבת

[אור יקר סימן ג]

[הסולם מאמר כל אשר תמצא ירך בכתך לעשות]

מאמר זה כמו סיפור נפרד של רבי אלעזר ורבי שמעון אך הוא מפרש אותם שני סודות עיקריים שעליהם סובב כל הפרשה, שהוא המלכות כמקום המוות שצריך לחברה אל החיים. והשמאל שצריך לחברו אל

הימין. והוא מרחיב את מה שלמדנו בפירוש פרשת קרח אל הנהגת החיים בכללות, בבחינת הלילה והמוט השורה כל לילה ובבחינת הלילה שהוא שעת המיתה, שהמתנהג איתם כראוי לכלול בהם שמאל בימין ניצול מכולם ויש לו חירות בחיי העולם הבא.

רבי אלעזר לפני אביו רבי שמעון. שיבוא לשם להינצל מדין הגיהנום.

צריך האדם להמשיך חיים אל מקום האשה. ולכלול מידת לילה ביום. כי היא חלקק בחיים שאין חיים שורים אלא עליה, ובכל עמלך אשר אתה עמל תחת השמש כמאמר בכל דרכיך דעהו.

דבר אחר, היורד למדרגת הגיהנום הנקרא אבדון אינו עולה, אבל משאול עולה ככתוב מוריד שאול ויעל. וזה על ידי שהוא ממארי חושבנא כל לילה בזמן שאילן המוות שורה יזכה גם לעולם הבא לעבור בשאול ולעלות. מי שעושה חשבון אינו בשאול אלא הקב"ה בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן אשרי חלקם ככתוב אך צדיקים יורו לשמך.

כל אשר תמצא ירך השמאלי לעשות, בכחך שהוא ימין ה' נאדרי בכח, עשה. לכוללו בימין. וכאשר יתנהג ככה אז יזכה לעולם הבא כי אין מעשה וחשבון ודעת לתקן אחר

ט: ועבד הלוי הוא

[הסולם מאמר ועבד הלוי הוא]

מאמר זה מפרש הכתוב בהמשך הפרשה 'ועבד הלוי הוא', ולו פתיחה מיוחדת מסדר בריאת האדם על ידי רבי אבא [ופתיחה זו נמצאת משמו גם בתחילת פרשת במדבר ונזכר כאן] וסיום על ידי רבי יצחק. מאמר זה עוסק בסוד התיקון שנעשה על ידי הלוויים ביחס לפגם השורשי של העולם הנוצר בערב שבת כאשר לא הספיק הבריאה להשתלם, והוא המכונה חסרון צד צפון. וזה התיקון הנרמז במילת הוא. ועוד פירושים במילת הוא הרומזים לגודל התיקון הנפעל על ידי הלוי בצד שמאל. ורבי יצחק מסיים בתיקון השלם העתידי שבו תהיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתיים ורומז שכל זה הוא בבחינות אור ה' שיהיה לנו לאור עולם.

רבי אבא פותח לדרוש חושב על חוג הארץ על התורה שהיא אמונ לעולם. בכריאת האדם אמרה תורה לא יוכל לעמוד אלא בארץ אפים.

וכאשר יצא אדם יצא בשלימות אבל בהתקדש השבת נשאר חסרון במה שלא הושלם.

בעת התקדשות העולמות שישראל
השתלמו לדרגותיהם נמצאו לויים
כצד שמאל ואז נשלם חסרון העולם
ושמאל נכלל בימין. והיינו ועבד הלוי
הוא שהשלים לחסרון העולם הלוי
בארון היינו במשאו את הארון השלים
את הוא – צד צפון הנשאר חסר.

ועוד פירושם. הוא – עתיקא שלא
היה נמצא לולא היראה לא היה לבני
אדם אמונה.

הוא - כענין הויה הוא האלהים
שהלוי מייחד אותם בשמאלו תחת
לראשי של כנסת ישראל.

הוא - כענין הוא עשנו ולא אנחנו,
הוא למעלה ולמטה בנגלה ובנעלם.

רבי יצחק מסיים: עתיד הקב"ה
להאיר לירח כשמש והשמש יהיה
שבעתיים, וכתיב לא יבא עוד שמשך
וירחך לא יאסף ויהיה ה' לאור עולם
ולא יהיה לך עוד השמש לאור
יומם.

הנחמדים מזהב

זוהר קרח חלק ג קעו, א – קעו, ב

אור יקר קרח סימן א, עמ' מו – מו

הסולם בחקותי מאמר ויקח קרח, אות א – ח

דברי תורה הם שים ה' עין החיים שיבו מתאחד העוסק בו

[פתיחת פרשת קרח) ויקח קרח בן יצחק בן קהת בן לוי וגו']

א.

רבי אבא: כמה עליונים יקרים ונחמדים דברי התורה למעלה ולכל.

רבי אבא פתח: (תהלים יט, יא) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים.

כמה עלאין פתגמי אורייתא (עי' לעיל בהעלותך קמט, ב שהביא מפסוק זה להוכיח שהתורה מילים עליונים על אף שנראה שמדברת בתחתונים, וז"ל: "אי הכי אמאי אקרי (מלאכי ב) תורת אמת (תהלים יט) תורת יי' תמימה, עדות יי' נאמנה, פקודי יי' ישרים, מצות יי' ברה, יראת יי' טהורה, משפטי יי' אמת, וכתיב הנחמדים מזהב ומפז רב, אלן אינון מלי דאורייתא, אלא ודאי אורייתא קדישא עלאה איהו אורייתא דקשוט תורת יי' תמימה, וכל מלה ומלה אתיאי לאחזאה מלין עלאין").

כמה יקירין פתגמי אורייתא.

תאיבין אינון לעילא.

תאיבין אינון לכלא (לשון אב"י ברכות יז, א "שיהיה אהוב למעלה ונחמד למטה").

ב.

התורה הוא שם הקדוש והעוסק בה עוסק בשם וניצל מכל בעוה"ז ובעוה"ב.

בגין דאינון שמא קדישא.

וכל מאן דאשתדל באורייתא, אשתדל בשמא קדישא.

ואשתזיב מכלא, אשתזיב בעלמא דין אשתזיב בעלמא דאתי.

ג.

כל העוסק בתורה אחוז בעץ החיים ובכל.

תא חזי: כל מאן דאשתדל באורייתא אחיד באילנא דחיי, כיון דאחיד ביה בכלא אחיד, דכתיב (משלי ג, יח) עין חיים היא למחזיקים בה.

(כל מאמר זה הובא להלן בפתיחת רבי יוסי לפרשת חקת, ופתח וסיים בה באופן אחר בהתאם למקומו, וז"ל חוקת קעט, ב: "ד' יוסי פתח (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל, תא חזי מלין דאורייתא קדישין אינון עלאין אינון מתיקין אינון כמה דכתיב (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מרדבש וגו' מאן דאשתדל באורייתא כאלו קאים כל יומא על טורא דסיני וקביל אורייתא הדא הוא דכתיב (דברים כז) היום הזה נהיית לעם, והא אוקמוה חברייא". ועיי"ש בדברינו לשבת פרה.

ובפרשת בלק קצו, א הביא רבי אבא פסוק זה בתגובתו לשבת את דברי רבי אלעזר שפירש סוד סדר התפלה, וז"ל: "א"ר אבא על דא קרינן (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב וגו', כמה מתיקין מלין עתיקין דסדרו קדמאי, ואנן כד טעמין לון לא יכלין למיכל, ודאי הכי הוא וכו'". כלומר דברי תורה מתוקים מרדבש ולפיכך עלינו להתאוות להם ולבקש בהם מעם מפי החכמים לפרש דברי הקדמונים שלפעמים אין טועמים בהם מעם.

סוד פסוק הנחמדים וגו' על דרך הספירות פירש בזוהר חדש תשא עה, ב תוך פירוש כל המזמור, וז"ל: "הנחמדים מזהב ומפז רב מסמרא דוהב דא שבחא דיצחק כמד"א (שיר ח) שמאלו תחת לראשי. ומפז דא אברהם ודא ימינו תחבנני. רב. דא יעקב. ומתוקים מרדבש דבש דא תמר דכליל דכר וגוקבא. בנ"כ אימתי אינון מתוקים כד אתחברו ונפיק מנייהו דבש. וגופת צופים כד"א נופת תמופנה שפתותיך כלה (שם ד) צופים בגין דכל מאן דבעי למצפי ולאסתכלא בהאי מראה מסתכל כד"א (יחזקאל לג) צופה נתתיך לבית ישראל ושמעת מפי דבר. ודאי האי אתרא אקרי פתחא דמהימנותא וכתיב ואראה

מראות אלהים [שם א] מכאן ולעילא לית רשו לאסתכלא ועל דא מינה ינקין אינון למודי ה' דאיקרון צופים כמד"א ונופת צופים. ד"א צופים אלון למודי ה' (בנכ"י לא ג"ל) דנהרין בה ומתמן ינקין נביאין בר ממשה דאסתלק לעילא. ובההוא זמנא דכלילן כללוו בחד אינון נחמדים.. ". והמתבונן יראה כיצד כל דרושי פרשה זו מתאימים לסוד פסוק זה כמבואר שם.

ובאדרא זוטא רצה, ב פירש רשב"י את הסוד ביתר עומק בסוג גיכ"ק בחיך שבו המתקת הגרון, ולכן יש לזהר בהם, וז"ל: "גיכ"ק בחיך כמא דאת אמר וחיך יטעם לאכול (איוב ו) היאכל תפל מבלי מלח וגו' וכתוב (ישעיה לב) והיה מעשה הצדקה שלום (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים וגו', מתוקים ודאי דוד מלכא אמר גם עבדך נוהר בהם וגו', אסהדנא עלי דכל יומא אודהרנא בהו דלא לאמעא בהו וכו'").

העוסק בתורה יש לו חירות ממוות ומכל

א.

רבי יצחק: כל העוסק בתורה יש לו חירות מכל.

רבי יצחק אמר: כל מאן דאשתדל באורייתא, חירו אית ליה מכלא (מכל הענינים המקובצים להלן – ממיתה, מגלות או שעבוד מלכויות, ועוד נוסף בשמות רבה מא, ז וביקרא רבה יח, ג על המאמר המובא שם לב, א שיטת רבנן חירות מן היסורים וז"ל: "והלוחות מעשה אלהים המה חרות על הלוחות, מהו חרות, ר' יהודה ור' ירמיה ורבנן, ר' יהודה אומר אל תקרי חרות אלא חירות מן גליות, ר' נחמיה אומר חירות ממלאך המות, ורבתינו אומרים חירות מן היסורין", ועוד חירות מעול דרך ארץ כמ"ש באבות ג, ה "רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ". ובתיקוני זוהר תיקון נו צא, א: "חירו ממלאך המות, חירו משעבוד מלכויות, חירו מכל מרעין בישין, מעניותא, וטפשותא, וצערא, ודוחקא, וכפנא", הרי חירות מכל).

ב.

חירות ממיתה שהחירות שורה ואחוד בו.

חירו ממיתה כמה דאמרן (שמות רבה לב, א: "זכה"א (שמות לב) והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות, מהו חרות ר' יהודה ור' נחמיה, ר' יהודה אומר חירו מן גליות, ור' נחמיה אומר חירות ממלאך המות"), **בגין דחירו עליה שריא, ואחיד ביה** (פי' המדרגה הנקראת

חירות שורה על העוסק בתורה, ואחורה בעץ החיים שהוא התורה כנ"ל, והיינו שעץ החיים הוא חירות ממתת. וסודו היינו שהבינה הנקראת חירות שורה על התפארת הנקרא עץ חיים ומתאחד בו. ואילו במלכות בלבד כאשר אין התפארת והבינה שורים עליה נמצא המוות כדלהלן מאמר אל אלהי הרוחות).

ג.

אילו שמרו ישראל התורה היו ניצולים מכל ולא נמצאים בגלות.

אילו ישראל מנמדין אורייתא, אשתזיבו מכלא ולא אשתכחו בגלותא (עירובין נד, א: " ואמר רבי אליעזר: מאי דכתיב "חרות על הלוחות", אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות — לא נשתכחה תורה מישאל. רב אחא בר יעקב אמר: אין כל אומה ולשון שולטת בהן, שנאמר: "חרות" — אל תקרי "חרות", אלא חירות").

ד.

ככתוב חרות על הלוחות אל תקרי חרות אלא חירות.

מה כתיב (שמות לב, מז) **חרות על הלוחות, אל תקרי חרות אלא חירות** (אבות ו, ב: " חרות על הלוחות. אל תקרא חרות אלא חירות. שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה"). **וחרות דא הא אוקמוה** (סוד החירות ומקומו בספירת היוכל הוא בהרבה מקומות, לך לך צה, ב שבן חורין הוא התפארת שהוא בן היוכל שהוא חירות, חיי שרה קלא, ב — קלב, א. ויצא קנב, ב. מקץ קצו, ב. וארא לא, ב. בשלח מה, ב. משפטים קיג, ב — קיד "ומאי חירות, גושפנקא דעלמא דאתי". תצוה קפג, א. ויקרא ו, ב. אמור קב, ב "אמא עלאה דכל חירו בידהא", בהר קח, א. בחקותי קטו, א. ולהלן ואתחנן רסו, ב. דרש 'חרות על הלוחות' הובא בששה ממקומות שנרשמו א. בראשית לו, ב. ב — חיי שרה קלא, ב. ג — בשלח מה, ב. ד—משפטים קיג, ב. ה — תצוה קפג, א. ו — ויקרא ו, ב. ז—קרח קעו, א הוא מאמרינו).

התורה כוללת השמאל בכח הימין

ה.

בתורה נמצא כח הימין והשמאל נכלל בו.

באורייתא אשתכח חילא דימינא, כמה דאת אמר (דברים לג, ב) **מימינו אש**

דת למו.

ושמאלא אתכליל בימינא (זה עולה מאותו פסוק, שכן אש הוא השמאל והיא נכללת בימינו, וכמ"ש זוהר ויחי רמג, א: "כתיב מימינו א"ש ד"ת למו, אורייתא מסטרא דגבורה אתייהב וגבורה אתכליל בימינא ובנופא וירכא ובכלא". ובפרשת וארא לב, א: "בגין דשמא קדישא בימינא ואורייתא בימינא ועל דא בימינא תליא כלא ותנינן דבעי לזקפא ימינא על שמאלא כמה דאוקמוה דכתיב מימינו אש דת למו". ובפרשת יתרו פא, א "תנא ר' יהודה אומר בסטר גבורה אורייתא אתייהיבת, אומר רבי יוסי אי הכי בסטר שמאלא הוי, אמר ליה אתהדר לימינא דכתיב מימינו אש דת למו וכתיב (שמות טו) ימינך יי' נאדרי בכח וגו'". ושם פד, א: " ובגין כך אורייתא דאתי מגבורה אתעמרת בימינא דכתיב מימינו אש דת למו". וב"כ שם פד, א. צ. ב. תרומה קלה, א. שם קסו, ב. ויקהל רו, ב. ולחלן חקת קפב, א)

ב.

העושה ימין שמאל או שמאל ימין כאילו מחריב את העולם.

מאן דעביד ימינא שמאלא, ושמאלא ימינא, הא איהו כאילו חריב עלמא. (רבר זה התבאר ביהם לקרה בזוהר בראשית יז, א – יז, ב במאמר ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, וראוי לעיין בכל הדרוש שם המגלה רוב מה שנעלם כאן בסומכו על דבריו שם, ואעתיק החלק השייך יותר לכאן וז"ל: ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו'. הכא בפרט רוא לאפרשא מיין עלאין לתתאי ברוא דשמאל. ואתברי הכא מחלוקת ברוא דשמאלא, דעד הכא רוא דימינא הוא, והכא איהו רוא דשמאלא, ובגין כך אסניאו מחלוקת.

בגין דא לימינא, ימינא איהו שלימא דכלא, ובגין כך בימינא כתיב כלא דהא ביה תליא כל שלימו.

כד אתער שמאלא אתער מחלוקת, ובההוא מחלוקת אתתקף אשא דרוגא, ונפק מניה מההוא מחלוקת גיהנם, וגיהנם בשמאלא אתער ואתדבק.

חכמתא דמשה בהא אסתכל, ובעובדא דבראשית אשגח, בעובדא דבראשית הוה מחלוקת שמאלא בימינא, ובההוא מחלוקת דאתער ביה שמאלא נפק ביה גיהנם, ואתדבק ביה.

עמודא דאמצעיתא דאיהו יום תליתאי עאל ביינייהו ואפריש מחלוקת ואסכים לתרין סטרין, וגיהנם נחית לתתא, ושמאלא אתכליל בימינא, והוה שלמא בכלא.

כנוונא דא מחלוקת קרח באהרן שמאלא בימינא, אסתכל משה בעובדה דבראשית אומר לי אתחזי

לאפרשא מחלוקת בין ימינא לשמאלא, אשתדל לאסכמא בינייהו, ולא בעי שמאלא ואתקף קרח בתוקפיה, אמר ודאי גיהנם בתוקפא דמחלוקת שמאלא אצטריך לאתדבקא, הוא לא בעי לאתדבקא לעיל' ולאתכללא בימינא, ודאי יחות לתתא בתוקפא דרוגזא דיליה.

ועל דא לא בעי קרח לאסכמא האי מחלוקת בידא דמשה, בגין דלא הוה לשם שמים ולא חייש ליקרא דלעילא, ואכחיש עובדא דבראשית.

כיון דחמא משה דהוה מכחיש עובדא דבראשית, ואתדחא איהו לבר, כדין ויחר למשה מאד, ויחר למשה על דאכחישו ליה דלא אסכים ההוא מחלוקת, מאד על דאכחישו עובדא דבראשית, ובכלא אכחיש קרח בעילא ובתתא, דכתיב (במדבר כ"ד) בהצותם על יי'. הא תתא ועילא. ועל דא אתדבק כמה דאתחזי ליה.

מחלוקת דאתתקן כנוונא דלעילא, וסליק ולא נחית, ואתקיים בארץ מישר, דא מחלוקת דשמאי והלל, וקודשא בריך הוא אפריש בינייהו, ואסכים לון, ודא הוה מחלוקת לשם שמים. ושמים אפריש מחלוקת, ועל דא אתקיים ודא הוה כנוונא דעובדא דבראשית.

וקרח בעובדא דבראשית אכחיש בכלא, ופלוגתא דשמים הוה, ובעא לאכחשא מלי דאורייתא, ודאי באתדבקתא דגיהנם הוה, ועל דא אתדבק בהדיה.

ורזא דא בספרא דאדם, חשך כד אתער אתער בתוקפיה וברא ביה גיהנם ואתדבק בהדיה בההוא מחלוקת, כיון דשכיך רוגזא ותוקפא אתער מחלוקת כנוונא אחרא מחלוקת דרחימו.

ותרין מחלוקת הוה, חד שירותא וחד סיומא, ודא איהו ארחהון דצדיקייא שירותא דלהון בקשיו וסופא דלהון בנייחא, קרח הוה שירותא דמחלוקת כפום רוגזא ותוקפא ואתדבק בגיהנם, שמאי סופא דמחלוקת כד רוגזא בנייחא אצטריך לאתערא מחלוקת דרחימו ולאסכמא ע"י דשמים.

ורזא דא יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל, דא מחלוקת קדמאא אתערו דרוגזא, ותוקפא בעא לאפרשא ואתער גיהנם, עד דרוגזא ותוקפא אצמנן וכדן ויעש אלהים את הרקיע וגו', אתער מחלוקת דרחימו וחביבו וקיומא דעלמא, וברזא דא מחלוקת שמאי והלל, דתורה שבע"פ עאלת ברחימו גבי תורה שבכתב והוה בקיומא שלים.

הבדלה איהו ודאי בשמאלא, כתיב הכא הבדלה ויהי מבדיל וכתיב ויבדל וכתוב התם (שם ט"ז) המעט מכם כי הבדיל וגו' וכתיב (דברים י') בעת ההיא הבדיל יי' את שבט הלוי, דהא ודאי לית הבדלה אלא בשני, באתר שמאלא.

ואי תימא הברלה בשני איהו ודאי, אמאי הברלה בלוי דאיהו תליתאה, הברלה בשמעון אצמריך דאיהו שני, אלא אף על גב דלוי איהו תליתאה, לדעתא דיעקב שני הוה, ולעולם בשני הוה, וכלא בארע מישר בארע שלים כדקא יאות.

הברלה במוצאי שבת בין אינון דשליטין ביומי חול לשבת, וכד נפיק שבת סלקא מניהם חד סטרא מעינא בישא דבעא לשלמאה בשעתא דאמרין ישראל (תהלים צ') ומעשה ידינו כוננה עלינו ונפיק מההוא דרגא דאקרי שמאלא, ובעי לאתערבא בזרעא דישראל ולשלמאה עלייהו דישראל. וישראל עבדי עובדא בהרם ובין ואמרי הברלה ואתפרש מניהו ומאיך ההוא סטרא ועאל לדוכתיה בשאול, אתר דקרח וסיעתיה תמן, דכתיב (במדבר י"ט) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה.

ואינון לא נחתי תמן עד דעבדי ישראל הברלה מנהון, דכתיב (שם) הברלו מתוך העדה וגו', ולעולם הברלה בשני דאיהו שמאלא בשירותא ותוקפא ורזוגא דאתער שמאלא במחלוקת, עד לא שכיך בנייחא ואתברי ביה גיהנם כדן אתבריוו כל אינון מלאכים דקמרגי למאריהון לעילא ואכיל לון גורא ואתוקדו וכן כל שאר אינון דמתבטלי ולית לון קיומא ואתאכלו בגורא, כגוונא דא קרח לתתא, וכלא כגוונא דא". ועי' עוד דרוש זה בתיקוני זוהר תקון ה' יט, ב. תקון ל' ער, א.:

ג.

אהרן ימין לוי שמאל וקרח רצה להחליף את הימין לשמאל לכן נענש.

תא חזי: אהרן ימינא, ליואי שמאלא.

קרח בעא למעבד חלופא דימינא לשמאלא, בגין כך אתענש.

ד.

ועוד שנמצא בו לשון הרע ונענש בכל.

ולא עוד אלא דאשתכח ביה לישנא בישא, ואתענש בכלא.

רבי יהודה אמר: שמאלא אתכליל תדיר בימינא, קרח בעא לאחלפא תקונא דלעילא ותתא, בגין כך אתאביד מעילא ותתא.

א.

ויקח קרח. מאי ויקח, נסיב עימא בישא לגרמיה. כל מאן דרדיף בתר דלאו דיליה איהו עריק מקמיה, ולא עוד אלא דמה דאית ביה אתאביד מניה. קרח רדף בתר דלאו דיליה, ידידה אביד ואחרא לא רווח.

ב.

קרח אזל במחלוקת 0. מאי מחלוקת? פלוגתא, פלוגתא דלעילא ותתא, ומאן דבעי לאפלגא תקונא דלעילא יתאביד מכלהו עלמין. מחלוקת פלוגתא דשלוש ומאן דפליג על שלום פליג על שמא קדישא בגין דשמא קדישא שלום אקרי.

ג.

תא חזי: לית עלמא קאים אלא על שלום. כד ברא קודשא בריך הוא עלמא לא יכיל לאתקיימא עד דאתא ושרא עליהו שלום, ומהו, שבת דאיהו שלמא דעלאי ותתאי וכדין אתקיים עלמא. ומאן דפליג עליה יתאביד מעלמא. צלפחד פליג על שבת דהוה מקושש עצים. ומאן אינון עצים, אינון אילנין אחרנין בדקא אמרן 0 ואינון מלי דחול וחול בקדש לא שרייא. מכאן ולהלא מלי דחול בשבת אסיר, ודאי פליג על שלמא דעלמא.

רבי יוסי אמר: כתיב (תהלים קיט, קסה) שלום רב לאוהבי תורתך.

אורייתא הוא שלום, דכתיב (משלי ג, יז) וכל נתיבותיה שלום, וקרח אתא לאפגמא שלום דלעילא ותתא, ובגין כך אתאביד מכלא מעילא ותתא.

מקורות ומפרשים

מאמר רבי אבא הובא בראשית חכמה שער התשובה פרק ו, שעל ידי עסק התורה בימי התענית ימשיך חיים וירפא וז"ל

הדברים שבהם יקל התענית אל המתענה הם אלו...

והטעם לזה, מפני שהתורה אחוזה בשמו הגדול שהוא ידו"ד, והשם הזה הוא מקור החיים לכל הנמצאים, ולכן כיון שהוא אחוז בעץ החיים לא יירא מפגעים רעים, ובו תלויה רפואה כדכתיב (שמות טו, כו) כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך.

ובפרט אם יהיה עוסק בתורה בחשק ובאהבה, ויחשוב בפרמי בחינות האהבה שפי' בשער האהבה, בלי ספק שיקל מעליו צער העינוי, שהתורה היא רפואה לכל המכות, כמו שדרשו בעירובין (דף נד ע"א) כי לוית חן הם לראשך (משלי א, ט), זה לשונם אמר רבי יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין עמו לויה יעסוק בתורה שנאמר כי לוית חן. חש בראשו יעסוק בתורה, שנאמר הם לראשך. חש בגרונו יעסוק בתורה, שנאמר וענקים לגרורותיך. חש בבני מעיו יעסוק בתורה, שנאמר (משלי ג, ח) רפאות תהי לשרך. חש בעצמותיו יעסוק בתורה, שנאמר ושקוי לעצמותיך. חש בכל גופו יעסוק בתורה, שנאמר (משלי ד, כב) ולכל בשרו מרפא. אמר ר"י בריה דרבי חייא בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר ודם אדם נותן לחברו סם, יפה לזה וקשה לזה, אבל הקדוש ברוך הוא אינו כן, נתן תורה לישראל שהיא סם חיים לכל גופו של אדם, שנאמר ולכל בשרו מרפא, עד כאן לשונם.

וכן פי' בוותר (פ' קרח דף קעו ע"א) רבי אבא פתח, הנחמדים מזה ומפז רב (תהלים יט, יא), כמה עילאין פתגמי אורייתא, כמה יקירין אינון, תאיבין לעילא, תאיבין אינון לכולא, בגין דאינון שמא קדישא, וכל מאן דאשתדל באורייתא אשתדל בשמא קדישא ואישתויב מכלא, אישתויב בעלמא דין ואישתויב בעלמא דאתי. תא חזי, כל מאן דאשתדל באורייתא אחיד באילנא דחיי, כיון דאחיד בה בכלא אחיד, דכתיב (משלי ג, יח) עין חיים היא למחזיקים בה, עד כאן לשונם.

והטעם שהתורה נקראת חיים ושקוי לעצמות, אפשר שיובן במה שפי' בתיקונים (דף יז ע"א) במאמר אליהו שאמר, מלגאו איהו יו"ד ד"א וא"ו ד"א דאיהו אורח אצילות,

איהו שקיא דאילנא בדרעוי וענפוי כמה דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקיו. ואמר עוד לקמיה, וההוא נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא, עד כאן לשונו. וכאשר יעסוק ביראה ואהבה, ויכין בסוד קול ודבור כמו שפיר' לעיל, שהוא משלים סוד השם כמו שפיר' בשער הקדושה, כי אז בודאי הוא אחוז בעץ החיים לא ירא, כדפי' בתיקונים (דף כה ע"ב) דאורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרכת לעילא. ויכוון לקרוא לייחד השכינה כדפי' בשער האהבה, והיינו עץ חיים היא למחזיקים בה, ופי' בתיקונים שפסוק זה נאמר על השכינה, וכן אורך ימים בימינה. וכאשר יקרא בכוונה זו אז יתוסף לו כח, כדכתיב (ישעיה מ, לא) וקוי ה' יחליפו כח, וכן (שם מ, כט) נותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה.

שיעור הנחמדים מזהב

מניעה את הנפש להתאוות לשלימות
ההשגה הבאה.

חמדת התורה
ושגיאותיה

א.

חמדת התורה מספרת לנו כי חסרים אנחנו ממנה וכי עוד דרכים רבות בינינו ובין שלימותה, דרכים שאפשר לנו לתעות בהם. ככל שהנפש משיגה יותר את התשוקה אל האמת כך היא מתפללת יותר שלא תטעה בדרך אמת, שכן היא רחוקה ממנו וככל שהאדם מכיר ברום מעלת האמת כך גדלה בעיניו חומר הטעות בעניינה. כך מזדעקת הנפש כאשר התבוננה במעלת התורה ונחמדה אליו, שגיאות מי יבין מנסתרות נקני. הלא התורה נסתרה בעדי ואת שידעתי אישבע ליזהר בו ואילו השגיאות מי יבין בהם, נקני מנסתרות שזה עתה גיליתי שהם קיימים.

ג.

תורת ה' תמימה, התורה הזו שאנחנו קוראים מידי שנה בשנה ומדי שבת בשבתו, היא כוללת בתוכה את צד השמאל את אפשרות הטעות, מדברת היא בפרשיות רבות אודות הדרכים הסבוכות שתעו בהם אבותינו

הצצה אל יקר מעלת כבוד דברי תורה מעוררת את תאוות הלב להשיגה. לפי שהתורה תמימה משיבת נפש וגו', לכן דבריה נחמדים מזהב ומפז רב. 'נחמדים' הוא שם התואר לתורה, שהוא מסוג הדברים שבני אדם חומדים אותה, התאוה המתעוררת מתוך יקר התורה נדבקת לה לתורה עצמה וקוראת לה שם, חמדה גנוזה. [והרי חמדה ותאוה מילים נרדפות כענין לא תחמוד לא תתאוה].

ב.

הצצה אל יקר מעלת התורה איננה זהה להתהוות קנין התורה בלב. הנפש רואה אותה ומתאוה לה, משמע עוד לא קנתה אותה לעצמה. וכך הוא הסדר לעולם, כי כל התהוות תורה מושכלת בלב מבעיר עוד את החמדה להשיגה עוד. ונמצא כל מה שראתה הנפש ממשעמי החכמה ותאכל ותשבע ותותר, הרי הוא לערך התורה עצמה כהודעת יקר מעלתה בלבד, והיא

ה.

מכירים אנחנו כי התנצלויותינו על היותנו קוצצים בנטיעות בהכרח לעולם לא תספק. תלמיד חכם אין צריך התראה ושגגת תלמיד עולה זדון. שמים אנחנו בפנינו לאות לפני המזבח את מחתות החטאים האלה בנפשותם, שמים אנחנו ליד ארון העדות למשמרת את מטה אהרן בתוך מטותם. לאמר לא כיחשנו, ידענו כי גם התנצלות השגגה לא תהיה לנו, גם מזדים חשוך עבדך אל ימשלו בי, זו דרכנו ולא בחרנו בה כי אם רצון נסתר. ובה נלמד תדירות לשמור עצמנו מכל, ואם חלקנו ירדו חיים שאולה נזכור גם אותם ונדרוש בהם, יהי לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי.

זו הזמנתי לעיון סוד הפרשה והמבקש פתרונה יעיין בזוהר עצמו ובשיעורים, ויכתב הכל בזמנו.

במדבר, כלומר במרחבי אפשרויות התורה. מספרת היא לנו בפרשיות רבות איך הנהגת התורה כפי שהיא מסורה בידינו עברה דרך כל פתיחת האפשרויות ההיסטוריות שניצבו בפניה מקבליה ומוסריה אלינו לאורך הזמנים, אב לכולם אשר נסוני במדבר.

ד.

מכירים אנחנו את עצמנו בפרשיות אלה שכן טרם ידענו מקומנו, בסיפור הזה התלוי ועומד על בלימה ברוב הדרכים שהתורה עלולה להשתלשל בהם. אם במפלגתו של קרח או במפלגתו של משה ואם במפלגת המתאוננים אם במפלגת שבעת הזקנים אם במפלגת אלדד ומידד אם במפלגת המרגלים אם במפלגת יהושע וכלב.

